

15 jun 2026 -07:25

Werkloosheid, pensioenen, werkonbekwaamheid: FIRM waarschuwt voor een ongerechtvaardigde achteruitgang van sociale rechten

Het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM) publiceert vandaag zijn jaarverslag. Het FIRM waakt over het respect voor de mensenrechten in België en stelt vast dat de recente hervormingen op het gebied van werkloosheid, pensioenen en de re-integratie van langdurig zieken de rechten van honderdduizenden mensen ernstig dreigen te schaden.

Martien Schotsmans, directeur van het FIRM: "Waardige werkomstandigheden, een degelijk pensioen, toegang tot gezondheidszorg, huisvesting,... Sociale rechten zijn ook mensenrechten. De huidige hervormingen raken honderdduizenden mensen. Maatregelen die een achteruitgang van hun rechten inhouden, mogen niet zomaar worden doorgevoerd."

Standstill-beginsel: geen achteruitgang zonder rechtvaardiging

Het recht op werk, sociale zekerheid, gezondheid, huisvesting, een gezonde leefomgeving,... sociale rechten zijn niet optioneel: ze worden gegarandeerd door artikel 23 van de Grondwet en de internationale engagementen van België. Ze hangen ook nauw samen met andere rechten: zonder fatsoenlijk inkomen of goede werkomstandigheden wordt het in de praktijk moeilijk om bijvoorbeeld het recht op gezinsleven of op gezondheid uit te oefenen.

Het jaarverslag van het FIRM herinnert eraan dat de overheid het beschermingsniveau van sociale rechten niet mag verlagen zonder voldoende rechtvaardiging. Dat wordt gewaarborgd door het standstill-beginsel: elke inperking van sociale rechten moet een legitiem doel dienen en de gevolgen voor de betrokkenen mogen niet disproportioneel zijn.

In 2025 en 2026 moest het FIRM meermaals waarschuwen voor het risico dat bepaalde sociaal-economische hervormingen – de beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, de terugkeer naar werk van langdurig zieke mensen en de pensioenhervorming – de mensenrechten van honderdduizenden mensen schenden. Volgens de RVA zullen in 2026 ongeveer 194.000 mensen hun werkloosheidsuitkering verliezen; 55.247 mensen verloren al hun uitkering tussen januari en maart. Het aantal langdurig zieken in België heeft volgens het RIZIV in mei een recordhoogte bereikt: 576.643 mensen.

Hervormingen in urgentie en zonder grondige impactstudie

Een impactstudie is noodzakelijk om na te gaan of sociaal-economische hervormingen de mensenrechten respecteren. Daarbij moet het effect van meerdere maatregelen op één en dezelfde persoon onderzocht worden: een werkloze kan tegelijkertijd worden getroffen door de beperking van de uitkering in de tijd, door de verhoging van de belasting op die uitkering en door de bevrozing van de indexering ervan. Samen kunnen deze drie maatregelen veel grotere gevolgen hebben dan elk afzonderlijk, zeker voor de mensen in de meest kwetsbare situaties. Het FIRM constateert echter dat deze hervormingen zijn aangenomen zonder dat er een grondige impactstudie heeft plaatsgevonden.

Het FIRM betreurt ook dat er in de Kamer van volksvertegenwoordigers herhaaldelijk gebruik werd gemaakt van de urgentieprocedure. Hervormingen die de mensenrechten van honderdduizenden mensen raken, vragen om tijd: tijd om deskundigen te raadplegen, de wetteksten grondig te bestuderen, de

gevolgen te analyseren op basis van interdisciplinaire studies, aanpassingen voor te stellen en een echt parlementair debat mogelijk te maken. Een inperking van deze tijd voor debat verhoogt het risico dat maatregelen worden aangenomen die niet voldoende geëvalueerd en nadien moeilijk te corrigeren zijn. Het FIRM vraagt om de urgentieprocedure te vermijden bij hervormingen van deze omvang die raken aan de mensenrechten.

Het jaarverslag van het FIRM bevat concrete aanbevelingen voor de federale regering en de Kamer van volksvertegenwoordigers. Zo raadt het FIRM aan om een grondige impactstudie uit te voeren naar de mensenrechten van de getroffen personen voordat een hervorming wordt aangenomen die een achteruitgang van sociale rechten inhoudt.

Activiteiten 2025

Het jaarverslag geeft een overzicht van de activiteiten van het FIRM in 2025: adviezen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en de federale regering, onderzoeksrapporten, ondersteuning en begeleiding van klokkenluiders, het Nationaal Preventiemechanisme tegen onmenselijke behandeling in detentie (NPM), centraal contactpunt in de strijd tegen SLAPP, communicatie en educatie rond mensenrechten, ...

In 2025 heeft het FIRM 15 adviezen en 12 rapporten gepubliceerd. Het heeft in totaal 54 klokkenluiders psychologische of juridische ondersteuning geboden. Het Nationaal Preventiemechanisme tegen onmenselijke behandeling in detentie (NPM) heeft 10 preventieve bezoeken aan detentiecentra afgelegd.

Jaarverslag 2025 FIRM

Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering
van de Rechten van de Mens
Leuvenseweg 48
1000 Brussel
België
<https://www.firm-ifdh.be>
info@firm-ifdh.be

Jolien Carnel
Communicatiemedewerker
+32 479 86 88 23
jcar@firm-ifdh.be

Pierre Charlot
Communicatie
+32 479 88 64 62
pierre.charlot@firm-ifdh.be